

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Užití autorského díla pro osobní potřebu fyzické osoby

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2013

Autor: Anna Cervanová

6. ročník SVOČ

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do 6. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 14. dubna 2013

.....

Anna Cervanová*

* V případě spoluautorství je třeba uvést jména a podpisy obou spoluautorů.

Obsah

1	Úvod.....	2
2	Právní úprava užití pro osobní potřebu	3
2.1	Terminologie	3
2.2	Česká právní úprava	3
2.2.1	Právní úprava užití díla pro osobní potřebu před rokem 2000.....	4
2.3	Mezinárodní právo.....	5
2.3.1	Třístupňový test při omezení autorského práva	5
3	Užití pro osobní potřebu v evropském právu	8
4	Srovnání úpravy institutu užití pro vlastní potřebu v ČR a v zahraničí	9
4.1	Slovenská republika.....	9
4.2	Spojené království Velké Británie a Severního Irska	10
5	Odměny v souvislosti s užitím autorského díla pro osobní potřebu	11
5.1	Odměna za soukromé rozmnožování v ČR	12
5.2	Poplatky a kolektivní správa.....	12
5.3	Některé sporné otázky ohledně náhrad za soukromoprávní rozmnožování	13
5.3.1	Kdo má být plátcem?.....	13
5.3.2	Má skutečné využití vybavení vliv na povinnost hradit poplatek?	14
6	Limity užití díla pro osobní potřebu.....	14
6.1	Zdroj díla užívaného pro osobní potřebu.....	15
6.1.1	Servery pro sdílení uložených souborů	15
6.1.2	Torrent a P2P sítě	16
6.1.3	Je možné dosáhnout respektování autorských práv v prostředí internetu?	17
6.1.4	Obrana nositelů autorských práv	19
6.2	Technologická ochrana díla.....	20
7	Závěr.....	21
8	Zdroje informací.....	22

1 Úvod

Zhotovování rozmnoženin autorského díla a jejich následné šíření spadá pod právo autorské dílo *užít* ve smyslu výlučného majetkového práva autora. V současnosti ovšem, vzhledem ke stále dokonalejším technickým prostředkům zhotovování rozmnoženin, není možné efektivně zajistit, aby nedocházelo ke zhotovování rozmnoženin i jinými než oprávněnými osobami. Zhruba od 60. let 20. století¹, v souvislosti s rozšířením magnetofonů umožňujících kopírovat hudební pásky, jsou takové prostředky běžně k dostání i pro jednotlivce. Dnes je těchto přístrojů daleko více, protože mezi ně můžeme zahrnout především i osobní počítače a další zcela běžnou elektroniku. Protože tyto přístroje slouží i k jiným účelům, než je kopírování autorských děl, není možné jejich prodej zakázat. Zároveň nelze kontrolovat, co přesně s nimi jejich majitelé dělají – to by znamenalo porušení základního práva na soukromí, jak judikoval německý Spolkový soudní dvůr již v roce 1964.²

Práva autorů ovšem musí být respektována i za situace, ve které je zhotovování rozmnoženin snadné a laciné. Jako východisko z tohoto problému byl zaveden institut užití autorského díla pro osobní potřebu fyzické osoby jako zákonná licence. Za takové užití náleží autorovi díla náhradní odměna vyplácená výrobcí zařízení, která rozmnožování umožňují.

Vedle výše uvedeného má užití autorského díla pro osobní potřebu fyzické osoby ještě další rozměr, kterým je omezení autorskoprávní ochrany s cílem zajistit rovnováhu mezi zájmy autora a zájmy společnosti.

Ve své práci se chci zaměřit na několik hlavních okruhů – především prozkoumám českou právní úpravu s přihlédnutím k mezinárodnímu a evropskému právu, dále provedu stručnou komparaci s legislativou několika dalších evropských států. Podrobněji bych se chtěla věnovat finančním aspektům užití díla pro osobní potřebu, tedy náhradním odměnám. V poslední části se zaměřím na limity, které „osobní potřeba“ má, především vzhledem k šíření děl prostřednictvím internetu.

¹Historie záznamu zvuku. [online]. [cit. 6. 2. 2013]. Dostupné z: <http://test-nastroju.webnode.cz/nahravani/historie-zaznamu-zvuku/>

² Rozhodnutí z 29. 5. 1964, Ib ZR 4/63

2 Právní úprava užití pro osobní potřebu

2.1 Terminologie

Ve vztahu k omezením autorského práva se používá několik podobných výrazů, jejichž význam ovšem není stejný. V první řadě je tu název celého čtvrtého dílu autorského zákona – „Výjimky a omezení práva autorského“ (v angličtině jsou odpovídajícími termíny *exceptions* pro výjimky a *limitations* pro omezení). Dále jsou v českém autorském zákoně použity výrazy „volná užití“ (*free uses*) a „zákonné licence“ (*compulsory licenses*). Obdobnou terminologii obsahují i mezinárodní smlouvy a další dokumenty, které se autorským právem zabývají a které měly značný vliv na současnou podobu tuzemské právní úpravy (podrobněji viz dále). Podle odborné literatury³ zřejmě pojem „výjimky“ znamená volná užití, zatímco „omezení“ zahrnují vedle volného užití i zákonné licence.

2.2 Česká právní úprava

V českém právním řádu se užitím autorského díla pro osobní potřebu zabývá zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon, dále též jen AZ) ve svém §29 a následujících, především potom v §§30 a 30a. Jedná se o bezúplatnou zákonnou licenci; ke zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu není nutný souhlas autora a zaplacení odměny (autor má ovšem právo na náhradní odměnu, srov. dále).

Současné znění §29 i §30 se od původního znění liší. Došlo k jistému zpřesnění⁴, kdy v novele autorského zákona (provedené zákonem č. 216/2006 Sb.) bylo jasně stanoveno, že se musí jednat o osobní potřebu fyzické osoby. Do té doby se v §30 hovořilo pouze o „osobní potřebě“. Dále byl toutéž novelou vložen nový paragraf 30a, který se týká rozmnožování na papír nebo podobný podklad.

Ačkoliv je možnost užití pro osobní potřebu v AZ koncipována široce, není neomezená. Především existují autorská díla, která tímto způsobem nelze užít vůbec. Jedná se o počítačové programy a elektronické databáze. Mimo to u dalších druhů autorských děl zákon zakazuje určitý způsob užití – tak architektonické dílo nesmí být rozmnožováno nebo

³ FICSOR, Mihály. *The Law of Copyright and the Internet: The 1996 WIPO Treaties, their Interpretation and Implementation*. Oxford: Oxford University Press, 2002, str. 256

⁴ TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 345

napodobováno stavbou a dílo audiovizuální nesmí být zaznamenáváno při provozování ze záznamu a takovýto záznam nesmí být ani přenášen.⁵ Zvláštní omezení, logicky vyplývající ze snahy zabránit trhu s padělkami, platí pro rozmnoženinu výtvarného díla, která musí být jako taková zřetelně označena a nesmí být použita pro jiné účely než právě pro osobní potřebu fyzické osoby. Stejně jako další výjimky z autorskoprávní ochrany se volné užití vztahuje pouze na dílo zveřejněné.⁶

Za specifický případ užití autorského díla pro osobní potřebu je nutno považovat rozmnožování na papír nebo podobný podklad, kterému je věnován samostatný paragraf (§30a AZ). U tohoto rozmnožování je, na rozdíl od §30, přípustné i užití pro vnitřní potřeby právnické nebo podnikající fyzické osoby. Stejně tak je možno nechat si rozmnoženinu pro tyto účely zhotovit na objednávku někým jiným, zatímco rozmnoženiny podle §30 si musí fyzická osoba zhotovit vždy sama. Z této možnosti je vyňato rozmnožování vydaného notového záznamu hudebního či hudebně dramatického díla.

Na rozdíl od předchozího autorského zákona (zákon č. 35/1965 Sb.) je užití pro osobní potřebu **vždy** omezeno, v souladu s mezinárodním právem, použitím tzv. *třístupňového testu*. Než se budu věnovat jeho popisu, zařadím zde krátký exkurz do předchozí právní úpravy.

2.2.1 Právní úprava užití díla pro osobní potřebu před rokem 2000

Autorský zákon z roku 2000 je v pořadí čtvrtým samostatným zákonem, který se věnuje autorskému právu a právům souvisejícím. Prvním byl zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), druhým zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), třetím zákon č. 63/1965, o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Omezení autorského práva ve prospěch užití pro osobní potřebu se vyskytovalo ve všech předcházejících zákonech.

Nejstručnější je pochopitelně úprava z 20. let. Zákon o právu autorském v §23 odst. 6 říká, že do původského práva nezasahuje, kdo *zhotoví jednotlivé rozmnoženiny pro vlastní potřebu, nemaje úmyslu získati z nich příjmů*.

Autorské zákony z let 1953 a 1965 obsahují shodné ustanovení (v §17 odst. 1 písm. b resp. §15 odst. 2 písm. a). Podle něj je možné dílo užit bez souhlasu autora a bez nároku autora na

⁵ §30 odst. 3 AZ

⁶ §39 odst. 2 AZ

odměnu tím, kdo *zhotoví rozmnoženinu nebo napodobeninu uveřejněného díla pro svou osobní potřebu (...)*. Omezení je stanoveno pouze pro výtvarné dílo (rozmnoženina musí být jako taková řádně označena) a pro architektonické dílo (nesmí být rozmnožováno stavbou nebo jiným provedením).

V zákoně z roku 1953 ještě chybí ustanovení o náhradní odměně. Podle autorského zákona z roku 1965 již náležela autorům náhradní odměna vyplácená výrobcí nebo dovozci nenahraných nosičů záznamu (§13 odst. 2 AZ 1965). Zde je patrné, jak za 12 let pokročila technika rozmnožování; v roce 1953 ještě nebyl prodej nenahraných nosičů natolik rozšířený, aby byl zákonem regulován.

Před rokem 2000 tedy bylo užití autorského díla pro vlastní potřebu prakticky neomezené. I z důvodu přijatých mezinárodních závazků byla taková situace dlouhodobě neudržitelná. Bylo nutné přijmout zcela novou komplexní úpravu autorského práva, jak se stalo zákonem č. 121/2000 Sb.

2.3 Mezinárodní právo

Nejstarší a nejdůležitější mezinárodní úmluvou, která se zabývá autorským právem, je Bernská úmluva z roku 1886. Z ní vychází i Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která patří do systému dohod Světové obchodní organizace (WTO). Vedle těchto nejvýznamnějších úmluv existují i další, např. úmluvy v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO). Nejvýznamnějším prvkem, který mezinárodní právo přineslo do problematiky užití díla pro vlastní potřebu, je výše zmiňovaný třístupňový test (*three-step test*). Vedle něj se uplatňují i další zásady⁷, např. článek 8 dohody TRIPS, který umožňuje státům, aby přijímaly výjimky z autorskoprávní ochrany ve prospěch podpory veřejného zájmu v oblastech životního významu sociálně ekonomického a technického.

2.3.1 Třístupňový test při omezení autorského práva

Obecně při každém omezení autorského práva, mezi něž užití autorského díla pro vlastní potřebu spadá, musí být užit tzv. třístupňový test. Třístupňový test je zakotven ve

⁷CORREA, Carlos M. a Abdulqawi A. YUSUF (eds). *Intellectual Property and International Trade: The TRIPS Agreement*. Second Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008., str. 144

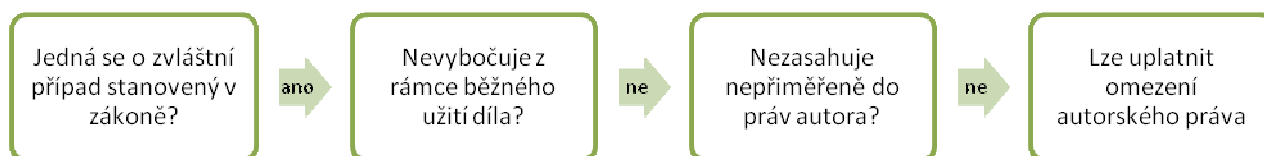
stockholmské revizi Revidované úmluvy bernské z roku 1967 (dále jen Bernská úmluva)⁸. Bernská úmluva umožňuje státům zavést „nepodstatné výjimky“ (*minor exceptions*) z výlučného práva autorů.

To, že omezení autorského práva lze vztáhnout pouze na určité zvláštní případy, které nejsou v rozporu s normálním využíváním díla a neodůvodněně nepoškozují oprávněné zájmy majitele práva⁹, stanoví i dohoda TRIPS, která patří do systému dohod Světové obchodní organizace (WTO). Rozdíl mezi ustanoveními těchto dvou úmluv je především ten, že zatímco Bernská úmluva výslovně hovoří pouze o rozmnožování děl, dohoda TRIPS způsob užití nijak nespecifikuje a lze tedy dovodit, že se výjimky podle čl. 13 mohou vztahovat na všechny způsoby užití díla¹⁰.

Článek 11 bis odst. 2 Bernské úmluvy navíc říká, že stanovené podmínky výkonu autorských práv nesmí být na újmu osobních práv autora ani na újmu práv autora na přiměřenou odměnu.

Do českého právního řádu bylo pravidlo třístupňového testu promítnuto v §29 odst. 1 AZ. Podle tohoto ustanovení lze autorské právo omezit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.¹¹

Schematicky je možné požadavky třístupňového testu shrnout následujícím grafem.

Obr. 1: Uplatnění třístupňového testu pro omezení autorského práva (vlastní zpracování)

Aby bylo možné autorské právo omezit, musí být všechny podmínky splněny kumulativně.

Výše uvedené kroky platí obecně při každém omezení autorského práva. K užití díla pro osobní potřebu, kterým se zabývá tato práce, navíc ještě přistupuje požadavek *osobní potřeby*

⁸ Čl. 9 odst. 2 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl: Zákonodárstvím států Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování těchto děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neoprávněnou újmu oprávněným zájmům autora.

⁹ Čl. 13 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

¹⁰ Bod 6.74 rozhodnutí panelu WTO WT/DS160/R

¹¹ §29 odst. 1 AZ

fyzické osoby. Ani při splnění podmínek tříступňového testu tedy není možné volně užit dílo právníkou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, i kdyby se jednalo o její vnitřní potřebu.

Výklad pravidla tříступňového testu (tj. zejména čl. 13 dohody TRIPS) podal panel Světové obchodní organizace při řízení ve věci sporu Evropských společenství (ES) a USA¹². V uvedeném sporu se sice nejednalo o užití díla pro osobní potřebu¹³, ale podaný výklad lze vztáhnout na všechny výjimky a omezení autorského práva.

1. Určitý zvláštní případ stanovený v zákoně

Tato podmínka znamená, že výjimka nebo omezení musí být v národním zákonodárství jasně stanoveny; není ovšem nutné, aby byly kazuisticky vypočteny případy, ve kterých se výjimka nebo omezení uplatní. Rozsah výjimek a omezení by měl být stanoven spíše úžeji.

Podle názoru panelu WTO je toto kritérium statistické; kupříkladu napadené ustanovení (§110 odst. 5 písm. B) US Copyright Act neprošlo již tímto prvním krokem, protože výjimka v něm stanovená se vztahovala na většinu uživatelů a nešlo tudíž o zvláštní případ (bod 6.131 rozhodnutí).

2. V rámci běžného užití díla

Za užití díla se podle panelu WTO považuje činnost, kterou držitel autorského práva využívá své výhradní právo, aby získal za své dílo hospodářský prospěch. Běžné užití je vždy méně rozsáhlé, než je úplné užití výhradního práva. Dále se bere v potaz, jestli užití podle výjimky (příp. omezení) nekonkuruje jiným způsobům užití, které nejsou kryty výjimkou a představují potenciální zdroj příjmů (body 6.165, 6.172 a 6.206 rozhodnutí).

Pojem běžného užití díla je nutné vztáhnout individuálně na každé výlučné právo spojené s autorským dílem¹⁴. Takto není možné vyvažovat mírnější ustanovení ohledně jednoho práva

¹² WT/DS160/R

¹³ Státům ES vadila část (§110 odst. 5) amerického autorského zákona (US Copyright Act of 1976), která umožňovala majitelům restaurací a obchodů do určité velikosti podlahové plochy, aby pouštěli hudbu z omezeného počtu reproduktorů bez placení poplatků autorům. ES toto považovala za porušení autorských práv, které nelze podřadit pod výjimky umožněné Bernskou úmluvou nebo dohodou TRIPS, a které následně zasahuje i do práva Evropských společenství. ES požadovala, aby USA svůj autorský zákon uvedly do souladu s přijatými mezinárodními závazky. USA namítaly, že autorské právo daný zákon omezuje v souladu s mezinárodními úmluvami a požadovaly, aby byla stížnost ES zamítnuta. Panel shledal, že část a) napadeného paragrafu v souladu s článkem 13 dohody TRIPS je, část b) je s tímto článkem v rozporu.

¹⁴ Např. čl. 11 bis odst. 1 Bernské úmluvy:

přísnějším ustanovením ohledně práva jiného. Běžné užití, tedy takové, jaké si lze představit za normálních okolností, se navíc mění vzhledem k ekonomickému a technologickému vývoji.

3. Bez nepřiměřeného zásahu do práv autora

Zásah do oprávněných zájmů držitele práv k autorskému dílu dosahuje nepřiměřenosti, pokud výjimka nebo omezení způsobují (nebo mohou způsobit) nepřiměřenou ztrátu zisku (bod 6.229 rozhodnutí).

3 Užití pro osobní potřebu v evropském právu

Evropská úprava práv duševního vlastnictví se je založena na harmonizační metodě, nechává tedy členskými státy možnost upravit si otázky samostatně při respektování ustanovení harmonizačních směrnic. Nejvýznamnější směrnicí zabývající se autorským právem je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen Informační směrnice). Informační směrnice výslovně opravňuje členské státy, aby stanovily výjimky nebo omezení práva na rozmnožování *u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6¹⁵.*

Není tedy pochyb o tom, že i z pohledu evropského práva užití pro osobní potřebu tak, jak ho stanoví §30 AZ, možné je. Při aplikaci výše uvedeného článku Informační směrnice ovšem vznikaly otázky ohledně určování „spravedlivé odměny“ (*fair compensation*). Soudní dvůr Evropské unie k tomuto tématu vyslovil významný judikát C-467/08. Uvedený judikát se

(1) Autoři literárních a uměleckých děl mají výlučné právo udělení svolení:

- (i) k vysílání svých děl rozhlasem či televizí nebo k jejich veřejnému sdělování jakýmkoliv jinými prostředky sloužícími k bezdrátovému šíření znaků, zvuků nebo obrazů;
- (ii) k jakémukoliv veřejnému sdělování po drátě nebo bezdrátově díla vysílaného rozhlasem či televizí, uskutečňuje-li toto sdělování jiná organizace než původní;
- (iii) k veřejnému sdělování díla vysílaného rozhlasem či televizí tlapačem nebo jakýmkoliv jiným obdobným zařízením k přenosu znaků, zvuků nebo obrazů.

¹⁵ Čl. 5 odst. 2 b) Informační směrnice

podrobně zabývá podmínkami a způsoby vybírání odměn za užití díla pro osobní potřebu, proto se k němu vrátím v příslušném oddílu této práce.

4 Srovnání úpravy institutu užití pro vlastní potřebu v ČR a v zahraničí

Jak již bylo uvedeno výše, právo Evropské unie dává členským státům možnost stanovit výjimky z autorskoprávní ochrany ve prospěch užití pro vlastní potřebu. V této kapitole se budu zabývat tím, jak různé státy této možnosti využily. Budu se soustředit na úpravu slovenskou (Slovensko jakožto země nám právním řádem nejbližší) a britskou (Spojené království jako reprezentant jiného právního systému).

4.1 Slovenská republika

Vzhledem ke společné právní minulosti má Slovensko velice podobný autorský zákon (zákon č. 618/2003) jako Česká republika. Také vymezení užití autorského díla pro vlastní potřebu fyzické osoby je prakticky shodné s českou úpravou: *Rozmnoženinu zverejneného diela môže fyzická osoba vyhotoviť bez súhlasu autora pre svoju osobnú potrebu a na účel, ktorý nie je priamo ani nepriamo obchodný; za také použitie nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu*¹⁶.

V souladu s evropským právem náleží autorovi za takové užití náhradní odměna.

Oproti českému zákonu vyjmenovává ten slovenský více případů, ve kterých pořízení rozmnoženiny není možné ani pro vlastní potřebu. Stejně jako v ČR se jedná o počítačové programy, elektronické databáze, notové záznamy hudebních děl a architektonická díla. U architektonických děl je vedle zhotovení rozmnoženiny nebo napodobeniny stavbou na Slovensku zakázáno rozmnožování ve formě projektové dokumentace. Typy děl, které český autorský zákon z omezení autorského práva nevyjímá, jsou potom celé kartografické dílo nebo jeho podstatná část a celé literární dílo nebo jeho podstatná část.

Výraznější rozdíl je možné nalézt, pokud srovnáme českou a slovenskou úpravu rozmnožování na papír nebo podobný podklad. Zatímco český AZ připouští pouze osobní potřebu fyzické osoby nebo vlastní vnitřní potřebu podnikající fyzické resp. právnické osoby,

¹⁶ §24 odst. 1 zákona NR SR č. 618/2003 Z.z.

slovenský zákon umožňuje následný prodej, případně jiné převedení vlastnického práva k této rozmnoženině¹⁷. Toto ustanovení má zabránit nelegálnímu poskytování kopírovacích služeb, na druhou stranu ale výslovně nestanoví, že k rozmnožování může docházet pouze na objednávku fyzické osoby pro osobní potřebu¹⁸. Český zákon oproti tomu připouští, aby rozmnoženinu zhotovil někdo jiný, ovšem pouze pro potřebu oprávněných osob tak, jak jsou uvedeny v zákoně.

4.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Spojené království je reprezentantem angloamerického právního systému. Ten má tradičně jiné pojetí práv k duševnímu vlastnictví – oblast, kterou kontinentální Evropa označuje za autorské právo (a práva související), tj. *author's rights system*, má v angloamerickém systému obdobu zvanou *copyright system*¹⁹. Už z názvů je zřejmá podstatná odlišnost obou systémů – zatímco kontinentální právo se soustředí na ochranu *autora*, právo angloamerické na ochranu *díla* proti *neoprávněnému rozmnožování*. V poslední době, zejména pod vlivem mezinárodních smluv, se rozdíly obou systémů stírají.

Z rozdílů obou systémů vyplývá i jiné pojetí institutu užití autorského díla pro osobní potřebu. Právní řády kontinentálního právního systému, včetně toho českého, obsahují taxativní seznam výjimek a omezení autorského práva, které je nutno vykládat restriktivně²⁰. Oproti tomu angloamerické právo ponechává soudcům větší volnost v rozhodování, při kterém mají brát v úvahu zájem společnosti²¹. Základem omezení autorského práva v angloamerickém právním systému je doktrína *fair dealing*, resp. v užším smyslu *fair use*.

Vedle široce zpracované doktríny *fair dealing*, která se ovšem v našich podmínkách blíží spíše ostatním omezením autorského práva, zejm. citacím nebo užitím díla pro potřeby výuky, se užití autorského díla pro osobní potřebu týká institut zvaný *time-shifting* (ve Spojeném království upraven v Copyright, Designs and Patents Act, S. 70). Ten dovoluje fyzické osobě

¹⁷ §24 odst. 2 zákona NR SR č. 618/2003 Z.z.: *Rozmnoženinu zverejneného diela prenesením tohto diela na papier alebo na podobný podklad prostredníctvom reprografického zariadenia alebo iného technického zariadenia môže fyzická osoba alebo právnická osoba vyhotoviť bez súhlasu autora; túto rozmnoženinu možno verejne rozširovať predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva. Za tieto použitia nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu.*

¹⁸ VOJČÍK, Peter et al. *Právo duševného vlastníctva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012., s. 165

¹⁹ VON LEWINSKI, Silke. *International Copyright Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2008., s. 33

²⁰ Důvodová zpráva k §29 autorského zákona

²¹ VON LEWINSKI, Silke. *International Copyright Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2008., s. 57

nahrávání rozhlasového a televizního vysílání za tím účelem, aby si ho přehrála později v příhodnějším čase²².

Známým rozhodnutím britských soudů, které se dotýká oblasti u nás zahrnuté pod užití pro osobní potřebu, je rozsudek ve věci CBS Songs²³. V něm se řešila odpovědnost výrobců kazetových přehrávačů umožňujících kopírování, které je ovšem, na rozdíl od české právní úpravy, podle britského práva vždy nelegální, a to i pro osobní potřebu. Soud shledal, že přehrávač je převážně určen k legálnímu užívání a pokud se uživatel rozhodne využívat ho nelegálně, výrobce za to nemůže být odpovědný.

Obdobný rozsudek existuje i v americké judikatuře; je to dodnes hodně citované rozhodnutí ve věci Sony Corp. of America v. Universal City Studios, Inc²⁴. V tomto případě studio Universal obvinilo uživatele videorekordérů vyráběných společnostmi Sony z toho, že nahráváním vysílání porušují práva Universalu. Nebyli žalováni přímo uživatelé, ale žalobci požadovali vydání zisku od společnosti Sony, která podle nich toto porušování umožnila. Americký soud dovodil, stejně jako ten britský, že výrobce zařízení v tomto případě odpovědný není.

5 Odměny v souvislosti s užitím autorského díla pro osobní potřebu

Jedná se o jednu z nejkontroverznějších oblastí užití autorského díla pro osobní potřebu, a to i vzhledem k vlivu práva Evropské unie. K jejímu výkladu značnou měrou přispěl výše uvedený judikát C-467/08 ve věci Padawan.

Ačkoliv autorské právo obecně patří mezi harmonizované oblasti (viz výše), otázka „spravedlivé odměny“, kterou jsou povinny určit ty členské státy, které využily výjimku k soukromému rozmnožování, musí být v celé Unii vykládána jednotně²⁵; „spravedlivá odměna“ byla tedy prohlášena za autonomní pojem evropského práva. Její výše musí autorům kompenzovat újmu, která jim vznikla soukromým rozmnožením díla.

²² S. 70 Copyright, Designs and Patents Act 1988: *The making [in domestic premises] for private and domestic use of a recording of a broadcast solely for the purpose of enabling it to be viewed or listened to at a more convenient time does not infringe any copyright in the broadcast or in any work included in it.*

²³ *CBS Songs v Armstrong* (1988) 2 All ER

²⁴ *Sony Corp. of America v. Universal City Studios, Inc.*, 464 U.S. 417 (1984)

²⁵ Bod 33 rozsudku ve věci Padawan

5.1 Odměna za soukromé rozmnožování v ČR

To, že za užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby náleží autorovi odměna, stanoví již příslušná ustanovení autorského zákona. Podrobnější specifikaci tohoto pravidla AZ ponechává na prováděcím předpise, kterým je vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb. (dále jen „vyhláška“). Vyhláška stanovuje, jakých přístrojů se vyplácení odměny týká, a u jednotlivých typů přístrojů potom určuje přesnou částku, která se odvíjí od ceny přístroje, případně od jeho kapacity nebo dalších kritérií (např. přepisovatelnost u CD a DVD). Rozlišuje přitom dva typy přístrojů – jednak přístroje pro zhotovování tiskových rozmnoženin²⁶, jednak přístroje pro zhotovování rozmnoženin záznamů²⁷.

Vybírání tzv. náhradních odměn patří mezi povinně kolektivně spravovaná práva podle § 96 odst. 1 písm. a) AZ²⁸. Vybrané odměny tedy putují od plátců k jednotlivým kolektivním správcům, kteří je dále rozdělují mezi zastupované autory. Právě to, kdo má být plátcem náhradních odměn, patří mezi sporné body právní úpravy náhrad za soukromoprávní užití, proti kterému se ozývají zástupci výrobců a dovozců elektroniky²⁹. Podobných bodů je více, proto je jim věnována samostatná část práce.

Dlouhodobě se připravuje novelizace autorského zákona, ve které by k některým změnám v systému mohlo dojít. Převratné novinky se ovšem nechystají³⁰, ačkoliv je někteří výrobci, dovozci, uživatelé i kolektivní správci požadují. Dále se připravuje harmonizace náhradních odměn v rámci EU.

5.2 Poplatky a kolektivní správa

Oprávnění vybírat náhradní odměny udílí Ministerstvo kultury ČR. Dne 27. 10. 2006³¹ získali oprávnění vybírat odměny v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu podle §96 odst. 1 písm. a) bod 3 následující kolektivní správci:

²⁶ Konkrétně se jedná o tiskárny s inkoustovou nebo jinou technologií tisku, kopírovací nebo víceúčelové přístroje, nenahrané analogové a optické nosiče.

²⁷ Zejména paměťové karty, pevné disky a zařízení pro zápis dat na optické, případně analogové nosiče, dále televizní a rozhlasové přístroje s možností zhotovování záznamu.

²⁸ §96 odst. 1 písm. a) AZ: *Povinně kolektivně spravovanými právy jsou právo na odměnu za (...) 3. zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu, 4. zhotovení rozmnoženiny díla (...) pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad.*

²⁹ Např. Podněty k novelizaci autorského zákona vypracované Asociací spotřební elektroniky ze dne 28. 4. 2011.

³⁰ Viz Zápis z jednání k novele autorského zákona „náhradní odměny“ ze dne 5. března 2012

³¹ Rozhodnutí MK č. 10334/2006

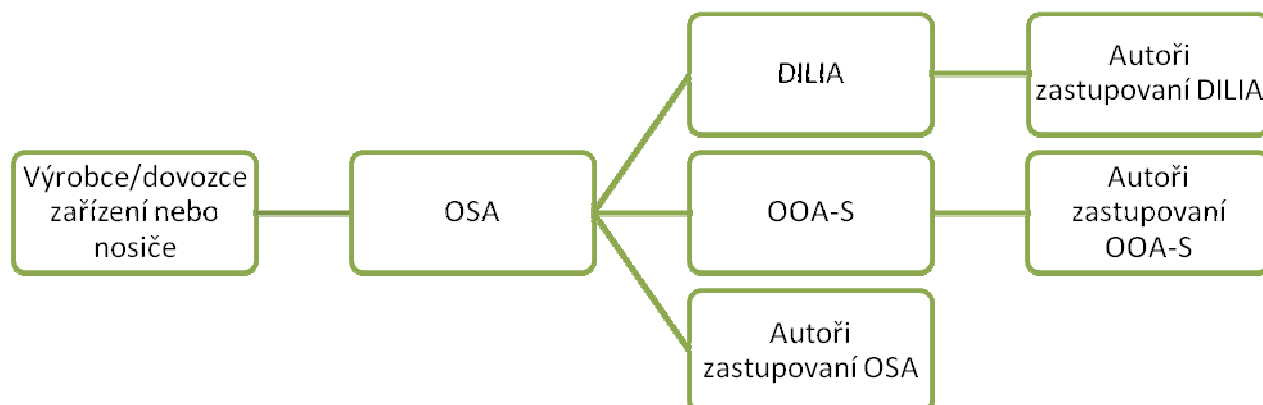
OSA (Ochranný svaz autorský)

DILIA (divadelní, literární, audiovizuální agentura) je oprávněna pouze rozdělovat odměny, které vybrala OSA.

Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (OOA-S) – stejně jako DILIA pouze rozděluje odměny vybrané OSA.

Kolektivní správci uzavírají smlouvy s výrobcí a dovozci nenahraných nosičů a přístrojů umožňujících zhotovování rozmnoženin (v případě DILIA, vzhledem k jejímu zaměření, tiskových rozmnoženin).

Vybrané odměny jsou dále podle §96 odst. 3 AZ rozděleny mezi autory zastupované daným kolektivním správcem, případně autory, kteří se u kolektivního správce přihlásí za tímto účelem k evidenci.

Obr. 2: Vybírání a rozdělování náhradních odměn (vlastní zpracování)

5.3 Některé sporné otázky ohledně náhrad za soukromoprávní rozmnožování

5.3.1 Kdo má být plátcem?

V současné době jsou plátcí výrobci a dovozci přístrojů a zařízení uvedených ve vyhlášce. Důvody, proč tomu tak je, objasňuje mj. i rozsudek ve věci Padawan³². Podle něj je identifikace soukromých uživatelů natolik obtížná a újma jimi způsobená může být natolik malá, že by nebylo efektivní uložit povinnost poskytnout autorům náhradu přímo jim. Soudní

³² Body 46 a následující rozsudku.

dvůr dále argumentuje tím, že výroba a dovoz vybavení (přístrojů, nosičů a dalších prostředků pro rozmnožování) je to, co umožňuje, aby soukromé osoby byly takového rozmnožování vůbec schopné. Konečně tvrdí, že výrobci a dovozci jsou schopni navýšit cenu vybavení o poplatky za rozmnožování a tím pádem přenést zátěž na koncové uživatele.

S takovými závěry ovšem Asociace spotřební elektroniky nesouhlasí. Podle jejího názoru už vzhledem k technickému pokroku není soukromý uživatel natolik anonymní, jako tomu bylo v minulosti, a bylo by tedy možné přenést zátěž z poplatků na jeho stranu. Vedle toho Asociace navrhuje novou kategorizaci přístrojů zohledňující jejich primární využití soukromými uživateli (tzv. B2C, neboli „business-to-customer“) nebo podnikateli (tzv. B2B, „business-to-business“) a přiměřené snížení poplatků výrobcům, kteří investovali např. do technologické ochrany nosičů proti kopírování.

5.3.2 Má skutečné využití vybavení vliv na povinnost hradit poplatek?

Návod k řešení této otázky rovněž nabídl Soudní dvůr v rozsudku Padawan³³. Vysvětluje, že pro dosažení spravedlivé rovnováhy mezi zájmy autora a zájmy plátců náhrad je nezbytné, aby se poplatky platily pouze za vybavení, přístroje a nosiče, které jsou skutečně způsobilé způsobit autorovi újmu na právech – tj., že budou využívány fyzickými osobami pro soukromé rozmnožování. Vybírání poplatků za vybavení bez ohledu na jeho určení, případně v souvislosti s rozmnožováním vykonávaným právníckými osobami pro jinou než soukromou potřebu, je podle Soudního dvora v rozporu se směrnicí. Toto se ovšem týká pouze právníckých osob; u osob fyzických vyslovuje nevyvratitelnou domněnku, že u předmětného vybavení využívají všech jeho funkcí, tedy i soukromé rozmnožování.

6 Limity užití díla pro osobní potřebu

Mezi běžnými uživateli je institut užití díla pro osobní potřebu velice populární, neboť jim umožňuje, aby zcela legálně získali „něco“ (většinou film, knihu nebo jiné autorské dílo, na jejichž získání by jinak museli vynaložit řádově stovky korun) za „nic“. Jelikož se ale jedná o významný zásah do práv osob, které mají k těmto dílům práva, vykládá se tato možnost spíše restriktivně. Zákonné limity užití díla pro osobní potřebu mají podobu třístupňového testu a jsou podrobně popsány výše.

³³ Body 51 a následující rozsudku.

Vedle toho je ovšem nutné zamyslet se nad tím, jaká je povaha zdroje užívaného díla a které technické prostředky už překračují užití pro osobní potřebu a stávají se nepovoleným šířením díla.

6.1 Zdroj díla užívaného pro osobní potřebu

Autorský zákon nestanoví, jaký má být původ zdroje rozmnoženiny zhotovované pro osobní potřebu, což je, oproti úpravě jiných evropských států, značně liberální. Kupříkladu španělský zákon o duševním vlastnictví výslovně říká, že fyzická osoba musela legálně nabýt dílo, jehož rozmnoženinu pořizuje.³⁴

Vzhledem k tomu, že zdaleka nejvyužívanější platformou pro pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu je internet, budu se v této kapitole věnovat právě možnostem a způsobům, které internet nabízí. Pominu zcela legální způsoby získávání díla, které nabízí oficiální poskytovatelé plátcí příslušné provize autorům. Nebudu se příliš zabývat technickými podrobnostmi, ale spíše právním postavením, ve kterém se ocitají jednotliví účastníci procesu pořizování rozmnoženiny.

6.1.1 Servery pro sdílení uložených souborů

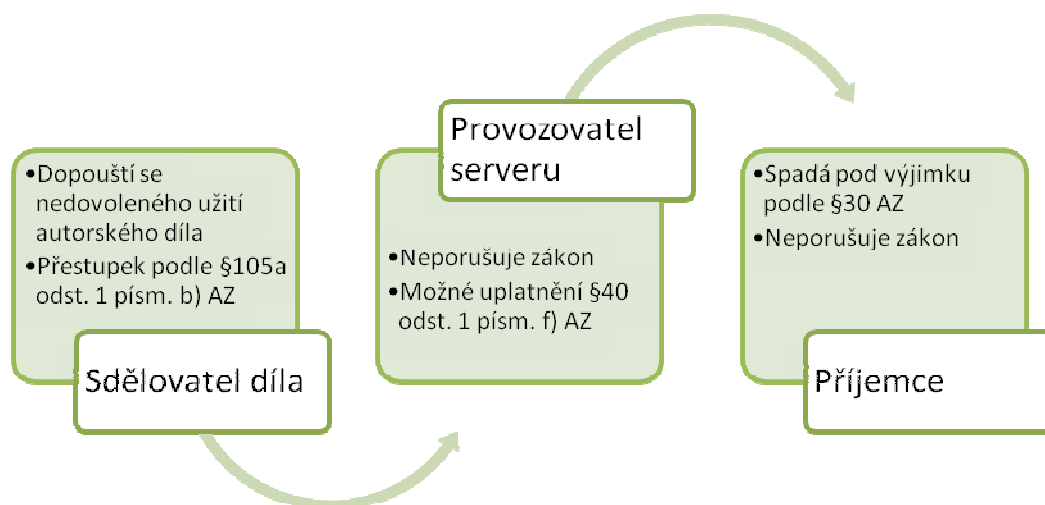
V současnosti pravděpodobně nejoblíbenějším způsobem, jak se zdarma dostat k dílu, kterému dosud nevypršela doba ochrany majetkových práv podle autorského zákona, je stahování ze serverů určených ke sdílení uložených souborů (v ČR např. Ulož.to, v zahraničí je známý server Megaupload). Na podobné servery nahrávají obsah jednotlivci, kteří tímto porušují autorský zákon, konkrétně jeho §18 týkající se sdělování díla veřejnosti³⁵. Ovšem právě vzhledem k tomu, že se jedná o velké množství jednotlivců, je toto jednání obtížně postižitelné. Provozovatelé serverů se zpravidla od případného nelegálního obsahu distancují³⁶; případné poplatky za zřízení účtů nebo jiné služby, které poskytují, připadají

³⁴Artículo 31 (2), Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual: „*No necesita autorización del autor la reproducción, en cualquier soporte, de obras ya divulgadas cuando se lleve a cabo por una persona física para su uso privado a partir de obras a las que haya accedido legalmente (...)*“.

³⁵§18 odst. 1 AZ: Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově; odst. 2: Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdoby sítí.

³⁶Např. bod 3.8, písm. a) Všeobecných smluvních podmínek užívání serveru Ulož.to výslovně zakazuje ukládat soubory, které (...) *porušují autorská práva, práva související s právem autorským, práva k ochranné známce, obchodní jméno, chráněné označení původu nebo práva průmyslová*. Ve skutečnosti samozřejmě uživatelé využívají služeb Ulož.to především pro získání tohoto typu souborů.

provozovatelům a nikoliv autorům. Počínání uživatele, který si z takového serveru dílo stáhne, spadá pod režim užití díla pro osobní potřebu, a není tedy v rozporu se zákonem.

Obr. 3: Právní postavení účastníků v případě sdílecích serverů (vlastní zpracování)

6.1.2 Torrent a P2P síť

Další způsoby, kterými se lze k chráněnému obsahu na internetu dostat, už legální nejsou ani pro koncového uživatele. Nejsou ale ani tolik využívané, a to z několika důvodů. Vedle toho, že při nich uživatel porušuje zákon (což je informace, která je díky poměrně četnému výskytu³⁷ v médiích i internetových komunitách známá i právnicky nevzdělané veřejnosti), se jedná o technicky náročnější procesy než je pouhé stažení a uložení souboru.

Podstata tzv. P2P sítí (zkratka anglického výrazu peer-to-peer, tedy rovný s rovným) spočívá v tom, že zpřístupňují uživatelům soubory nahrané na pevných discích jiných uživatelů³⁸. Obsah tedy není nutné nahrávat na nějaký další server, P2P síť pouze zprostředkovává kontakty mezi uživateli a ti dále stahují přímo ze svých počítačů. Vzhledem k tomu, že uživatel, který chce stahovat, musí zároveň data nahrávat, dopouští se i on nepovoleného sdělování veřejnosti, čímž porušuje autorský zákon. Dnes jsou P2P sítě spíše minoritní záležitostí pro technologicky pokročilé uživatele. Navíc se okolo nich tvoří komunity

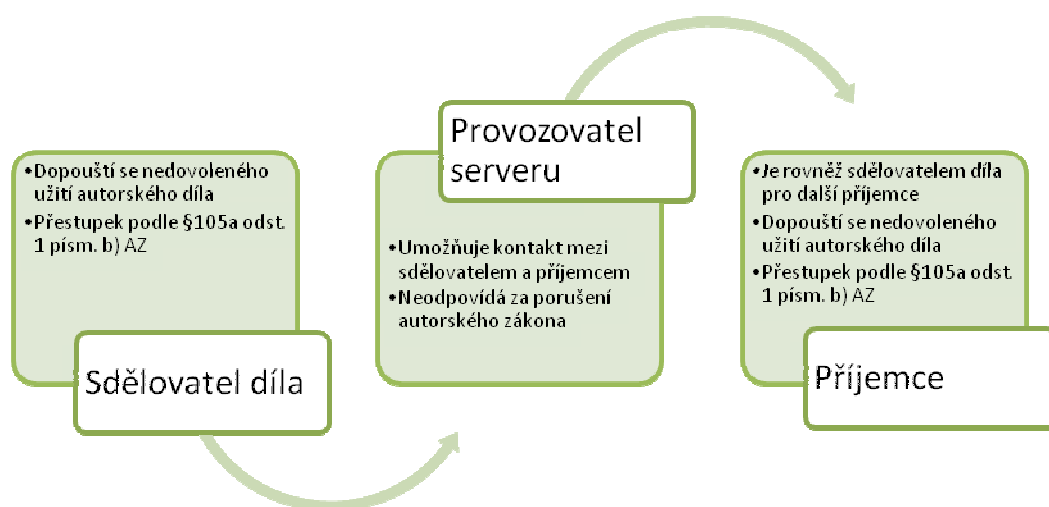
³⁷ Např. na dotaz „je torrent legální?“ nabízí vyhledávač Google.cz 32 500 výsledků.

³⁸ SIDERI, Katerina. The Regulation of Peer-to-Peer File-Sharing Networks: Legal Convergence v. Perception Divergence. In: MACMILLAN, Fiona. *New Directions in Copyright Law: Volume I*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2005, s. 216-243.

s určitými nepsanými pravidly chování; například mít výrazně vyšší počet stažených než nahraných souborů se považuje za velmi neslušné³⁹.

Torrent je posledním ze způsobů stahování díla z internetu. Při jeho využití uživatel stahuje soubor a zároveň dále sdílí již stažené části s dalšími uživateli. Čím více lidí dané dílo stahuje, tím více ho také sdílí a stahování tak u oblíbených souborů může být velice rychlé. Takovýmto stahováním kombinovaným se sdílením se uživatel opět dopouští porušení §18 AZ z důvodu nelegálního sdělování veřejnosti, ačkoliv zde by se dalo namítat, že nesděluje „dílo“, ale jenom jeho části, které někdy (při vysokém počtu stahování) mohou být velice malé. Účelem je ale nepochybně stažení a sdílení celého díla a tudíž k rozporu se zákonem dochází. Rovněž servery fungující na principu torrentu okolo sebe soustředí podobné komunity jako P2P sítě.

Provozovatelé serverů, na kterých probíhá sdílení prostřednictvím torrentu nebo P2P sítí, zásadně za porušování autorského zákona neodpovídá. Je ovšem možné vůči němu uplatnit postup podle §40 odst. 1 písm. f) AZ, tj. zákaz poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práv autora.

Obr. 4: Právní postavení účastníků při užívání torrent a P2P sítí (vlastní zpracování)

6.1.3 Je možné dosáhnout respektování autorských práv v prostředí internetu?

Na dotaz „stahování filmů zdarma“ nabízí internetový vyhledávač Google.cz přibližně 283 000 výsledků. Zadáme-li do anglické verze vyhledávače Google.com dotaz „free movies online“, získáme neuvěřitelnou více než miliardu výsledků – konkrétně 1 270 000 000.

³⁹ Tamtéž.

Protože dnes je minimálně základní znalost angličtiny standardní jazykovou vybaveností, otevírají se i před českými uživateli prakticky neomezené možnosti, jak získat zdarma vše, na co si jen vzpomenou. Navíc, alespoň podle našeho právního řádu, neriskují žádné porušení zákona (za předpokladu, že nepostupují jedním z výše popsaných ilegálních způsobů), takže jim hrozí pouze nebezpečí ze zavírovaných souborů, které ovšem není zanedbatelné – zejména pornografické soubory jsou tradičně oblíbeným „přenašečem“ počítačových virů.

Pozoruhodné také je, že ilegální kopie často umisťují (nebo alespoň v nedávné minulosti umisťovali) na internet přímo výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů – a to v tak nízké kvalitě, aby od stahování takovýchto rozmnoženin lidi odradili⁴⁰.

Vyvstává tedy poměrně závažná otázka, nakolik jsou lidé ochotni respektovat autorská práva tvůrců a platit za něco, co mohou (byť z ilegálních zdrojů a často v pochybné kvalitě) získat zdarma. Týdeník Reflex⁴¹ vytvořil typologii uživatelů, která se pro účely zodpovězení této otázky jeví vhodná. Celkem pět typů uživatelů se pohybuje od s moderními technologiemi neobeznámeného „konzervativce“ až po „piráta“, který chráněný obsah na webové stránky nahrává, tvoří titulky k filmům nebo se jinak aktivně angažuje. Ankety připojené k článku se zúčastnilo celkem 2667 lidí.

Za jeden z obou krajních případů se podle očekávání označilo nejméně hlasujících - pouze 2 resp. 4 procenta (pozoruhodné je, že pravověrných „pirátů“ umožňujících sdílení z přesvědčení hlasovalo v této anketě více než lidí, kteří si s internetem jednoduše neumí poradit). Zajímavější jsou výsledky ze středových kategorií. Nejvíce, 49 % hlasujících, totiž tvoří lidé, kteří se označují za „konvertity“ – dobře si pamatují dobu před masivním rozšířením digitálních technologií, ale dnes takový konvertita *filmy a hudbu stahuje zásadně z internetu a má dobrý pocit, když si uvědomí, kolik ušetří*⁴². To, že většinu v anketě na tak masovém a nevyhraněném webu, jakým Reflex je, tvoří lidé naprosto nerespektující práva autorů a majitelů autorských práv k dílům, je tristní. Poněkud nadějnější zprávou je to, že druhou největší kategorií (28 %) představují „moderní konzervativci“ – ti, kteří sice stahovat umí (a občas to i dělají), ale většinou získávají chráněná díla z legálních zdrojů. Zbýlých 18

⁴⁰ Tamtéž, s. 221

⁴¹ ČERMÁK, Miloš. ANKETA: Stahujete? Nestahujete? Kam patříte?. In: *Reflex: společenský týdeník* [online]. Praha: Ringier ČR, 14. 2. 2012 [cit. 28. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/45150/anketa-stahujete-nestahujete-kam-patrite.html>

⁴² Tamtéž

procent hlasujících se hlásí „digitálním domorodcům“, tedy mladým lidem, pro které je stahování zdarma naprosto samozřejmé a nevidí důvod na tom něco měnit.

Na to, aby autorskoprávní ochrana v prostředí internetu fungovala, je zapotřebí především dvou věcí – jednak musí existovat uživatelé, kteří jsou ochotni za legální obsah platit. Neméně důležité je ale to, aby měli k dispozici zdroje, ze kterých si legální obsah za poplatek lze pořídit. Ukazuje se, že tento druhý požadavek je možná větší problém než ten první. V českém prostředí není mnoho poskytovatelů služeb podobného druhu, ti zahraniční zase většinou neumožňují nákup hudby, filmů ani e-knih z České republiky; výjimku tvoří internetové obchody, které mají českou mutaci (např. iTunes společnosti Apple).

Nejznámější český projekt na poli legálního stahování hudby, web i-legalne.cz, skončil již před více než dvěma lety. Nyní nabízí prodej hudby jednotlivá hudební vydavatelství (např. Supraphon s českou hudbou nebo Bonton, který nabízí i zahraniční interprety). E-knihy se prodávají vcelku běžně, problémem je omezená nabídka a špatný přístup k cizojazyčným titulům. U filmů je možné zvolit mezi nabídkami portálů fungujících na bázi měsíčního předplatného nebo on-line videopůjčovny, které za poplatek zpřístupní dílo na určitou dobu (např. 24 hodin).

6.1.4 Obrana nositelů autorských práv

Vzhledem k nemožnosti zabránit šíření nelegálních nahrávek a jejich (byť zákonem dovolenému) stahování bojují nositelé práv jinými způsoby – rozšiřují nabídku legálního on-line stahování děl, u nosičů ve fyzické nabídce bonusy například i v podobě grafického zpracování. Filmový průmysl má díky stále většímu využívání 3D technologií ve filmech šanci zvýšit zisk ze vstupného.

Tomu, aby si spotřebitelé uvědomili, že za autorská díla je nutno platit, napomáhají různé „osvětové“ kampaně; jejich účinnost je ovšem diskutabilní. Např. kampaň České protipirátské unie s heslem „Piráctví je zločin“, bojující proti nelegálnímu stahování filmů probíhala od roku 2006 zejména v kinech a na začátku DVD. Je přitom jasné, že někdo, kdo si koupil DVD nebo lístek do kina, takové varování nepotřebuje.

6.2 Technologická ochrana díla

Autorská práva mohou být vedle zákona chráněna i jinak – tzv. účinnými technickými prostředky ochrany podle §43 AZ⁴³. Jejich obcházení je zvláštním autorskoprávním deliktem⁴⁴.

Ve vztahu k výjimkám z autorskoprávní ochrany je autor povinen zpřístupnit i dílo takto chráněné v případech stanovených v odst. 4 zmiňovaného paragrafu (ve vztahu k rozmnožování pro osobní potřebu se to týká rozmnožování na papír nebo podobný podklad podle §30a). Na užití díla pro osobní potřebu podle §30 se tato povinnost nevztahuje; autor ovšem může zpřístupnit své dílo dobrovolně, s případným opatřením týkajícím se počtu takových rozmnoženin⁴⁵. Výjimky z ochrany se neuplatní v případě zpřístupnění díla prostřednictvím počítačové nebo podobné sítě (§18 odst. 2)⁴⁶.

Pokud tedy uživatel v souvislosti s užitím díla pro osobní potřebu poruší účinné technické prostředky ochrany, nedopouští se sice neoprávněného rozmnožování ani neoprávněného užití. Naplňuje však skutkovou podstatu přestupku podle §105a odst. 1 písm. b) AZ. Za ten lze udělit pokutu do výše 100 000 Kč.

⁴³ §43 odst. 3 AZ: *Účinnými technickými prostředky podle tohoto zákona se rozumí jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.*

⁴⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 461

⁴⁵ §43 odst. 4 AZ

⁴⁶ §43 odst. 5 AZ

7 Závěr

Autorské právo není právem neomezeným. Jeho výlučnost je narušována systémem výjimek a omezení, které mají vyvažovat zájmy nositele autorských práv se zájmy společnosti. Aby ovšem nebyl autor poškozen, náleží mu při každém omezení kompenzace v podobě náhradní odměny.

Ve své práci jsem zkoumala jednak podmínky, za kterých lze autorské právo omezit pro užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby, jednak podobu kompenzace za toto omezení. Zatímco podmínky jsou poměrně jasně definovány, v případě placení náhradních odměn stále probíhá řada sporů ohledně výkladu i dalšího směřování právní úpravy.

V poslední části práce jsem se zabývala slučitelností autorskoprávní ochrany a neomezených možností, které nabízí internet. Není pochyb o tom, že příliš liberální využívání zákonné možnosti pořizovat si soukromé rozmnoženiny by mohlo mít devastující účinky především na hudební a filmový průmysl. Propagace legálního stahování a benefity pro ty, kteří si kupují legální nosiče nebo knihy, do jisté míry problém řeší.

Nejdůležitější ze všeho je ovšem lidský faktor. Spotřebitelé si musí uvědomit, že získávat autorská díla výhradně z nelegálních zdrojů není normální a ani udržitelné.

Závěrem je třeba shrnout, že výjimka ve prospěch soukromých rozmnoženin má v českém právním řádu své místo; aby ovšem nepůsobila pro nositele autorských práv likvidačně, je zapotřebí, aby si široká veřejnost zvykla respektovat autorská práva.

8 Zdroje informací

Právní předpisy:

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb. kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn

Zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském)

Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon)

Zákon č. 63/1965, o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia

Copyright, Designs and Patents Act 1988

Zákon NR SR č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

Vyhláška ministra zahraničních věcí 133/1980 Sb. ze dne 8. července 1980 o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Knižní zdroje:

CORREA, Carlos M. a YUSUF, Abdulqawi A. (eds). *Intellectual Property and International Trade: The TRIPS Agreement*. Second Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008.

FICSOR, Mihály. *The Law of Copyright and the Internet: The 1996 WIPO Treaties, their Interpretation and Implementation*. Oxford: Oxford University Press, 2002

MACMILLAN, Fiona. *New Directions in Copyright Law: Volume I*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2005

TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

VON LEWINSKI, Silke. *International Copyright Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2008

VOJČÍK, Peter et al. *Právo duševného vlastníctva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012

Elektronické zdroje:

Historie záznamu zvuku. [online]. Dostupné z: <http://test-nastroju.webnode.cz/nahravani/historie-zaznamu-zvuku/>

ČERMÁK, Miloš. ANKETA: Stahujete? Nestahujete? Kam patříte?. In: *Reflex: společenský týdeník* [online]. Praha: Ringier ČR, 14. 2. 2012. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/45150/anketa-stahujete-nestahujete-kam-patrite.html>

Ostatní zdroje:

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 21. října 2010. Padawan SL proti Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE)

Rozhodnutí panelu WTO WT/DS160/R, ve věci United States – Section 110 (5) of the US Copyright Act

Rozsudek ve věci CBS Songs v Armstrand (1988) 2 All ER

Rozsudek ve věci Sony Corp. of America v. Universal City Studios, Inc., 464 U.S. 417 (1984)

Zápis z jednání k novele autorského zákona „náhradní odměny“ MK, 5. března 2012